

6. Циганок Г.В. Навчально-методичний посібник «Викладання фізики з використанням ІКТ в умовах дистанційного навчання». 2023. Житомир. 103 с.

7. Войтків Г. Урок фізики в умовах змішаного навчання. *Матеріали звітної наукової веб-конференції викладачів Прикарпатського національного університету*. 2021. С. 82–85.

8. Ляшенко О.І. Адаптивне навчання як ознака сучасних дидактичних систем. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714982/1/anutovani\\_2017-pages-57-58.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714982/1/anutovani_2017-pages-57-58.pdf)

9. Дементієвська Н.П., Соколюк О.М. Віртуальні лабораторні роботи з фізики з використанням інтерактивних комп'ютерних моделювань: збірник навчальних матеріалів. Київ: ШО НАПН України. 2022. 157 с.

REFERENCES

1. Atamanyuk, M. (2024). «My ne mozheмо yikh vtratyty»: yak zabezpechty osvitu dlya ditey z okupatsiyi [«We Can't Lose Them»: How to Provide Education for Children of the Occupation.]. URL: <https://cxid.media/articles/my-ne-mozhemo-ikh-vtratyty-iyak-zabezpechty-osvitu-dlia-ditey-z-okupatsiyi/> [in Ukrainian]

2. MON. Pro zatverdzhennya Poryadku ta umov zdobuttya zahal'noyi seredn'oyi osvity v komunal'nykh zakladakh zahal'noyi seredn'oyi osvity v umovakh voyennoho stanu v Ukraini (zareyestrovanyu u Ministerstvi yustytisyi Ukrainy 08 serpnya 2024 roku za № 1222/42567) [MES. On approval of the Procedure and conditions for obtaining general secondary education in municipal institutions of general secondary education under martial law in Ukraine (registered with the Ministry of Justice of Ukraine on August 8, 2024 under No. 1222/42567)]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-poriadku-ta-umov-zdobuttya-zahalnoi-serednoi-osvity-v-komunalnykh-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu-v-ukraini-zareiestrovanyi-u-ministerstvi-just?v=66b7215794b9b> [in Ukrainian]

3. Zatverdzheno Typovu osvitynu prohramu dlya uchniv iz TOT [The Standard Educational Program for Students with Special Educational Needs has been approved]. (2025). URL: <https://pon.org.ua/novyny/12142-zatverdzheno-typovu-osvitnu-programu-dlia-uchniv-iz-tot.html> [in Ukrainian]

4. Severynova, A.M. (2020). Formuvannya motyvatsiyi navchal'noyi diyal'nosti uchniv pry vykladanni fizyky [Formation of motivation for students' learning activities when teaching physics]. Cherkasy. URL: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/627/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf> [in Ukrainian]

5. Istomina, K. (2023). Dystantsiyne navchannya: synkhronny ta asynkhronny rezhym vzayemodiyi [Distance learning: synchronous and asynchronous interaction mode]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk. Pedahohika. 65(1). S. 326–331. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-1-50> [in Ukrainian]

6. Tsyhanok, H.V. (2023). Navchal'no-metodychnyy posibnyk «Vykladannya fizyky z vykorysnyannya IKT v umovakh dystantsynoho navchannya» [Teaching and methodological manual «Teaching physics using ICT in distance learning»]. Zhytomir. 103 s. [in Ukrainian]

7. Voytkiv, H. (2021). Urok fizyky v umovakh zmi-shanoho navchannya [Physics lesson in blended learning]. Materialy zvitnoyi naukovo-yi veb-konferentsiyi vykladachiv Prykarpat's'koho natsional'noho universytetu. S. 82–85. [in Ukrainian]

8. Lyashenko, O.I. Adaptivne navchannya yak oznaka suchasnykh dydaktychnykh system [Adaptive learning as a feature of modern didactic systems]. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714982/1/anutovani\\_2017-pages-57-58.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714982/1/anutovani_2017-pages-57-58.pdf) [in Ukrainian]

9. Dementiyevs'ka, N.P., Sokolyuk, O.M. (2022). Virtual'ni laboratorni roboty z fizyky z vykorystannam interaktyvnykh komp'yuternykh modelyuvan': zbirnyk navchal'nykh materialiv [Virtual laboratory work in physics using interactive computer simulations: a collection of educational materials]. Kyiv: ITSO NAPN Ukrainy. 157 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

**ЛІТВИНОВА Марина** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних технологій та фізико-математичних дисциплін Херсонського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

**Наукові інтереси:** аналіз ефективності застосування програмних засобів для дистанційного навчання.

**МИСАН Поліна** – учениця 11 класу Херсонського багатoproфільного ліцею №20 Херсонської міської ради.

**Наукові інтереси:** аналіз ефективності застосування програмних засобів для дистанційного навчання.

**ШТАНЬКО Олександр** – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та фізико-математичних дисциплін Херсонського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

**Наукові інтереси:** аналіз ефективності застосування програмних засобів для дистанційного навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

**LITVINOVA Maryna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Department of Information Technologies and Physical and Mathematical Disciplines Kherson Educational-Scientific Institute of Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

**Scientific interests:** analysis of the effectiveness of the use of software tools for remote learning.

**MYSAN Polina** – Student of Kherson Multidisciplinary Lyceum No. 20 of the Kherson City Council.

**Scientific interests:** analysis of the effectiveness of the use of software tools for remote learning.

**SHTANKO Oleksandr** – Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Docent, Docent of Department of Information Technologies and Physical and

Mathematical Disciplines Kherson Educational-Scientific Institute of Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

**Scientific interests:** analysis of the effectiveness of the use of software tools for remote learning.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2026 р.

УДК 37.013:004.9:316.77

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-428-432

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

РАЦУЛ Олександр –

доктор педагогічних наук, професор,  
 професор кафедри спеціальної освіти  
 Центральноукраїнського державного університету  
 імені Володимира Винниченка  
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7241-6692>  
 e-mail: ratsulkafedra@gmail.com

## ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

*У статті розглянуто проблему формування інформаційної культури здобувачів освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. Актуальність дослідження зумовлена зростанням обсягів інформації, активним поширенням цифрових технологій та необхідністю підготовки особистості до ефективної діяльності в інформаційному суспільстві. У сучасних умовах інформаційна культура виступає не лише як складова професійної підготовки, а як базова характеристика особистості, що визначає її здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати критичний аналіз даних та приймати обґрунтовані рішення.*

*Метою статті є обґрунтування сутності інформаційної культури та визначення особливостей її формування у здобувачів освіти в умовах цифровізації освітнього процесу. У роботі уточнено зміст поняття «інформаційна культура», виокремлено її основні структурні компоненти, серед яких цифрова грамотність, медіаосвіта, критичне мислення та навички безпечної роботи з інформацією. Розкрито роль інформаційної культури у формуванні сучасного фахівця, здатного ефективно працювати з інформаційними ресурсами та адаптуватися до швидких змін.*

*У результаті дослідження встановлено, що формування інформаційної культури має здійснюватися системно, через інтеграцію відповідних компетентностей у зміст навчання, використання сучасних освітніх технологій та розвиток активної пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Обґрунтовано значення медіаосвіти як інструменту формування критичного ставлення до інформації та протидії дезінформації. Визначено основні виклики, серед яких цифровий розрив, інформаційна перевантаженість, поширення фейкових повідомлень та загрози інформаційній безпеці.*

*Зроблено висновок, що формування інформаційної культури є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти, оскільки вона забезпечує підготовку здобувачів освіти до активної участі в інформаційному суспільстві та сприяє розвитку їхнього особистісного і професійного потенціалу.*

*Ключові слова: інформаційна культура, цифрова освіта, медіаосвіта, критичне мислення.*

**RATSUL Oleksandr –**  
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,  
Professor of the Department of Special Education  
of Central Ukrainian State University  
named after Volodymyr Vynnychenko  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7241-6692>  
e-mail: ratsulkafedra@gmail.com

## FORMATION OF INFORMATION CULTURE OF STUDENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION

*The article examines the problem of forming the information culture of learners in the context of the digital transformation of the educational environment. The relevance of the study is обусловлена the growing volume of information, the rapid spread of digital technologies, and the need to prepare individuals for effective functioning in the information society. Under modern conditions, information culture is not only a component of professional training but also a fundamental characteristic of personality that determines the ability to navigate the information space, critically analyze data, and make informed decisions.*

*The purpose of the article is to substantiate the essence of information culture and to identify the features of its formation among learners in the context of the digitalization of the educational process. The study уточнює the content of the concept of “information culture” and identifies its main structural components, including digital literacy, media education, critical thinking, and skills for safe information use. The role of information culture in shaping a modern specialist capable of effectively working with information resources and adapting to rapid changes is revealed.*

*The results of the study show that the formation of information culture should be carried out systematically through the integration of relevant competencies into the content of education, the use of modern educational technologies, and the development of learners' active cognitive activity. The importance of media education as a tool for developing a critical attitude towards information and counteracting disinformation is substantiated. The main challenges are identified, including the digital divide, information overload, the spread of fake content, and threats to information security.*

*It is concluded that the formation of information culture is one of the priority directions in the development of modern education, as it ensures the preparation of learners for active participation in the information society and contributes to the development of their personal and professional potential.*

*Key words: information culture, digital education, media education, critical thinking.*

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Цифрова трансформація освіти актуалізує потребу у формуванні інформаційної культури як ключової компетентності сучасного здобувача освіти. Зростання інформаційних потоків потребує не лише доступу до інформації, але й здатності її критично оцінювати та використовувати [1; 2].

Сучасний здобувач освіти щодня працює з великими обсягами інформації, значна частина якої надходить із цифрових джерел. Водночас не вся ця інформація є достовірною або перевіреною. Поширення фейкових повідомлень, маніпуляцій та суб'єктивних оцінок у медіапросторі ускладнює процес її сприйняття та осмислення. У зв'язку з цим зростає значення вміння аналізувати інформацію, співвід-

носити її з різними джерелами та робити обґрунтовані висновки.

Цифровізація освітнього процесу також змінює підходи до навчання. Використання онлайн-платформ, електронних ресурсів і цифрових інструментів вимагає від здобувачів освіти не лише технічних навичок, а й уміння самостійно організовувати свою навчальну діяльність, працювати з інформацією та відповідально ставитися до її використання.

Разом із тим на практиці спостерігається недостатній рівень сформованості інформаційної культури. Це проявляється у поверхневому сприйнятті інформації, труднощах із її відбором та критичним аналізом, а також у невмінні оцінювати достовірність джерел.

Отже, проблема формування інформаційної культури здобувачів освіти є актуальною і потребує подальшого педагогічного осмислення та пошуку ефективних шляхів її розв'язання в умовах цифрової трансформації освіти.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Проблема формування інформаційної культури в сучасних умовах перебуває в центрі уваги науковців, оскільки пов'язана з глибокими змінами в освіті, суспільному житті та цифровому середовищі. У наукових працях інформаційна культура розглядається не лише як сукупність знань про інформацію та способи роботи з нею, а як важлива характеристика сучасної особистості, що визначає її здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити, здійснювати свідомий вибір і відповідально використовувати інформаційні ресурси.

Так, С. О. Бабенко акцентує увагу на сучасних підходах до розуміння інформаційної культури та підкреслює, що в умовах цифрових змін вона набуває значення не лише освітньої, а й соціальної проблеми. Автор наголошує на тому, що інформаційна культура безпосередньо пов'язана зі здатністю людини адаптуватися до нових умов комунікації, відбирати достовірну інформацію та протистояти інформаційним ризикам [1]. У цьому контексті інформаційна культура постає як необхідна умова успішної соціалізації особистості в цифровому суспільстві.

Теоретичні та практичні аспекти інформаційної культури розкрито у праці Л. І. Барабанщикова, яка розглядає її як поєднання знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій, необхідних для ефективної роботи з інформацією [2]. Авторка підкреслює, що інформаційна культура не зводиться лише до технічного володіння цифровими засобами, а охоплює також здатність до самостійного пошуку інформації, її аналізу, систематизації та використання у практичній діяльності. Такий підхід є важливим для педагогічного осмислення проблеми, оскільки дозволяє розглядати інформаційну культуру як складову загальної культури особистості.

Ю. М. Буткевич розглядає інформаційну культуру як інтегративне утворення, у якому поєднуються знання, уміння і навички з різних сфер, насамперед інформаційної, комунікативної та технологічної [3]. Науковець підкреслює міждисциплінарний характер цього поняття та звертає увагу на його зв'язок із розвитком критичного мислення, умінням орієнтуватися в сучасному медіапросторі та свідомо використовувати інформацію в професійній і суспільній діяльності. Така позиція є важливою для обґрунтування необхідності комплексного підходу до формування інформаційної культури здобувачів освіти.

Окремий напрям досліджень стосується освітніх технологій як засобу розвитку інформаційної культури. І. В. Вербицький наголошує, що сучасне освітнє середовище створює нові можливості для формування вмінь працювати з інформацією, а використання цифрових інструментів, електронних платформ і мультимедійних засобів має значний потенціал для розвитку відповідних компетентностей [4]. Водночас автор підкреслює, що ефективність цих процесів залежить не лише від наявності технологій, а й від продуманого педагогічного супроводу, змісту навчання та рівня готовності здобувачів освіти до осмисленої роботи з інформацією.

Суттєве значення для дослідження проблеми мають праці, у яких інформаційна культура розглядається крізь призму цифрової грамотності та медіаосвіти. П. С. Лівшиц та І. А. Новиков звертають увагу на те, що в сучасних умовах цифрова грамотність є важливою складовою інформаційної культури, оскільки саме вона забезпечує здатність людини ефективно користуватися цифровими технологіями, працювати з електронними ресурсами та критично сприймати медіаконтент [5]. Дослідники наголошують на тому, що медіаосвіта сприяє розвитку навичок аналізу, оцінювання та інтерпретації інформації, що є особливо важливим в умовах поширення маніпулятивного контенту.

Проблему ролі медіаосвіти у формуванні інформаційної культури спеціально досліджує Р. В. Марков, який підкреслює її значення для підготовки особистості до життя в сучасному інформаційному середовищі [6]. На думку автора, медіаосвіта формує не лише навички роботи з медіатекстами, а й відповідальне ставлення до споживання та поширення інформації. Це особливо важливо для молоді, яка є найбільш активним учасником цифрового комунікативного простору.

У праці Т. О. Симоненко медіаосвіта розглядається як ефективний інструмент боротьби з дезінформацією [7]. Авторка підкреслює, що сучасний медіапростір вимагає від людини здатності розпізнавати фейки, маніпуляції та викривлення фактів. Саме тому медіаосвіта повинна стати важливою складовою освітнього процесу, оскільки вона сприяє формуванню критичного ставлення до інформації та навичок перевірки джерел.

Окрему групу становлять дослідження, присвячені соціальним аспектам цифровізації. Л. А. Шевченко аналізує проблему цифрового розриву та його вплив на доступ до освіти [8]. Авторка наголошує, що нерівний доступ до цифрових технологій і ресурсів створює суттєві перешкоди у формуванні інформаційної культури, особливо для представників соціально вразливих груп. Це дає підстави розглядати інформаційну культуру не лише як індивідуальну характеристику, а і як результат соціальних умов та освітніх можливостей.

Близькою за змістом є праця О. І. Шевчука, у якій розглянуто інформаційні технології як засіб забезпечення рівності можливостей у цифровому суспільстві [9]. Автор звертає увагу на те, що сучасна освіта має не лише використовувати цифрові ресурси, а й створювати умови для їх доступності, щоб інформаційна культура формувалася у всіх здобувачів освіти незалежно від соціального статусу, місця проживання чи інших обставин.

Отже, аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що проблема формування інформаційної культури є багатоаспектною і розглядається науковцями в кількох взаємопов'язаних напрямках: теоретичне осмислення сутності інформаційної культури, визначення її структурних компонентів, дослідження ролі цифрової грамотності та медіаосвіти, а також вивчення соціальних викликів цифрового суспільства. Разом із тим потребує подальшого опрацювання питання формування інформаційної культури саме здобувачів освіти в умовах цифрової трансформації освітнього процесу, що й зумовлює актуальність цієї статті.

**Метою статті** є обґрунтування сутності інформаційної культури та визначення особливостей її формування у здобувачів освіти в умовах цифрової трансформації освітнього процесу.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Інформаційна культура є важливим і складним поняттям, що інтегрує різні аспекти роботи з інформацією. Вона охоплює інформаційну та цифрову грамотність, медіаосвіту, а також критичне мислення. Її сутність полягає у здатності людини ефективно працювати з інформацією, що є основою для прийняття обґрунтованих рішень і активної взаємодії з навколишнім світом. Розвиток інформаційної культури дозволяє особистості орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, яке постійно змінюється під впливом технологічних і соціальних процесів.

Одним із аспектів, що часто залишається поза увагою, є роль інформаційної культури в економічному розвитку, особливо в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Інформація сьогодні виступає ключовим ресурсом, а здатність працювати з цифровими даними стає важливою умовою ефективної діяльності. Для підприємців важливо не лише мати доступ до інформації, а й уміти аналізувати великі обсяги даних, що дає можливість приймати стратегічні рішення в умовах постійних змін.

У сучасному світі здатність працювати з інформаційними технологіями є важливою конкурентною перевагою. Використання цифрових інструментів дозволяє здійснювати збір, обробку та аналіз даних, що сприяє розробці ефективних стратегій розвитку. Аналіз ринку, споживчих запитів і конкурентного середовища дозволяє оптимізувати діяльність і швидко реагувати на зміни, підвищуючи гнучкість і стійкість організацій.

Інформаційна культура відіграє важливу роль і в розвитку маркетингових комунікацій. Цифрові медіа та соціальні мережі створюють можливості для безпосередньої взаємодії з аудиторією, дозволяють здійснювати персоналізований підхід до споживача та підвищувати ефективність рекламних кампаній. Уміння працювати з інформацією на такому рівні сприяє формуванню стійких взаємин між організаціями та їх клієнтами.

Окремим напрямом є автоматизація процесів, яка базується на використанні сучасних інформаційних технологій. Використання ERP- і CRM-систем, інструментів аналітики дозволяє оптимізувати управління, зменшити витрати та підвищити якість діяльності. Це підвищує оперативність прийняття рішень і загальну ефективність функціонування підприємств.

Інформаційна культура є важливою також для розвитку малого бізнесу та стартапів. Завдяки цифровим інструментам вони отримують можливість розвиватися, залучати ресурси та просувати свої продукти без значних фінансових витрат. Це дозволяє забезпечити гнучкість і конкурентоспроможність у сучасному економічному середовищі.

Разом із тим інформаційна культура не обмежується технічними навичками. Вона передбачає здатність критично оцінювати інформацію, правильно її інтерпретувати та використовувати у відповідному контексті. Л. І. Барабанщикова зазначає, що інформаційна культура включає здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, а також уміння до самоосвіти і самоорганізації [2, с. 67].

Ю. М. Буткевич розглядає інформаційну культуру як інтегроване поняття, що поєднує технічні, соціальні та комунікативні аспекти [3, с. 53]. Це означає, що сучасна людина має не лише володіти технологіями, а й уміти ефективно взаємодіяти в інформаційному середовищі, критично сприймати медіа та використовувати їх у власній діяльності.

Дослідження П. С. Лівшица та І. А. Новикова свідчать, що інформаційна культура тісно пов'язана з медіапростором і включає здатність працювати з різними форматами інформації, адаптувати її до нових умов і створювати власний інформаційний продукт із дотриманням етичних норм [5, с. 45; с. 67].

Інформаційна культура постійно змінюється під впливом технологій, тому вона передбачає готовність до навчання, адаптації та освоєння нових інструментів. Вона включає не лише практичні вміння, а й розуміння соціальних, культурних та етичних аспектів використання інформації.

Особливого значення інформаційна культура набуває в освітньому процесі. Вона сприяє формуванню здобувачів освіти здатності працювати з інформацією, аналізувати її та застосовувати на практиці. Це є важливою умовою підготовки сучасного фахівця, здатного діяти в умовах інформаційного суспільства.

Освітній процес має бути спрямований не лише на передачу знань, а й на формування навичок роботи з інформацією. Це включає пошук, аналіз, оцінювання та використання інформації з різних джерел. У зв'язку з цим особливого значення набуває медіаосвіта, яка дозволяє сформувати критичне ставлення до інформації.

Як зазначає І. В. Вербицький, важливим завданням освіти є формування вміння аналізувати інформацію, розпізнавати маніпуляції та створювати власний інформаційний контент [4, с. 67]. Це дозволяє здобувачам освіти бути не лише споживачами, а й активними учасниками інформаційного простору.

Разом із тим існують значні виклики. Одним із них є цифровий розрив, який обмежує доступ до інформаційних ресурсів для окремих груп населення. Як зазначає Л. А. Шевченко, це створює нерівні умови для отримання освіти та розвитку [8, с. 45].

О. І. Шевчук підкреслює, що забезпечення рівного доступу до інформаційних технологій є важливою умовою розвитку сучасного суспільства [9, с. 67].

Не менш важливою є проблема інформаційної безпеки. Поширення цифрових технологій супроводжується зростанням кіберзагроз, що потребує формування відповідних навичок захисту інформації.

Крім того, актуальною є проблема цифрової залежності, яка впливає на якість життя людини. Це вимагає формування відповідального ставлення до використання цифрових ресурсів.

Отже, інформаційна культура є складним і динамічним явищем, що охоплює різні аспекти діяльності людини. Вона забезпечує ефективну взаємодію з інформацією, сприяє розвитку критичного мислення та формуванню активної життєвої позиції в умовах цифрового суспільства.

**Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.** У результаті проведеного аналізу встановлено, що інформаційна культура є важливою складовою підготовки сучасного здобувача освіти та необхідною умовою його ефективної діяльності в

умовах цифрового суспільства. Вона охоплює не лише технічні навички роботи з інформацією, а й здатність до її критичного аналізу, оцінювання та відповідального використання.

З'ясовано, що в умовах цифрової трансформації освіти інформаційна культура набуває нових змістових характеристик і тісно пов'язується з розвитком цифрової грамотності, медіаосвіти та критичного мислення. Її формування має здійснюватися системно – через інтеграцію відповідних компонентів у зміст навчання, використання сучасних освітніх технологій та створення умов для активної роботи здобувачів освіти з інформаційними ресурсами.

Встановлено, що поряд із позитивними можливостями цифровізації існують і суттєві виклики, зокрема цифровий розрив, поширення дезінформації, загрози інформаційній безпеці та проблема цифрової залежності. Це зумовлює необхідність формування не лише інформаційної культури, а й відповідальної поведінки в цифровому середовищі.

Отже, формування інформаційної культури здобувачів освіти слід розглядати як пріоритетне завдання сучасної педагогіки. Перспективи подальших розвідок пов'язані з розробленням та впровадженням ефективних педагогічних технологій її формування, а також із дослідженням практичних моделей інтеграції інформаційної культури в освітній процес різних рівнів.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко С. О. Інформаційна культура: сучасні підходи та виклики. Одеса : Видавничий центр «Академія», 2019. 150 с.
2. Барабанщикова Л. І. Основи інформаційної культури: теоретичні та практичні аспекти. Харків : Видавництво «Освіта», 2020. 180 с.
3. Буткевич Ю. М. Інформаційна культура: інтеграція знань і навичок. Львів : Видавництво «Наука і освіта», 2018. 250 с.
4. Вербицький І. В. Освітні технології в розвитку інформаційної культури. Київ : Академперіодика, 2020. 210 с.
5. Лівшиц П. С., Новиков І. А. Цифрова грамотність та медіаосвіта в контексті інформаційної культури. Дніпро : Видавничий дім «Глобус», 2019. 240 с.
6. Марков Р. В. Роль медіаосвіти у формуванні інформаційної культури. Київ : Науково-дослідний інститут освіти, 2020. 220 с.
7. Симоненко Т. О. Медіаосвіта як інструмент боротьби з дезінформацією. Черкаси : Видавництво «Освіта України», 2018. 180 с.
8. Шевченко Л. А. Цифровий розрив і його вплив на доступ до освіти. Харків : Видавничий дім «Наукові горизонти», 2020. 190 с.
9. Шевчук О. І. Інформаційні технології для забезпечення рівності можливостей у цифровому суспільстві. Кропивницький : Видавництво «Освітній експерт», 2021. 160 с.

#### REFERENCES

1. Babenko, S. O. (2019). Informatsiina kultura: suchasni pidkhody ta vyklyky [Information culture: modern approaches and challenges]. Odesa: Vydavnychiy tsentr «Akademiia». 150 s. [in Ukrainian]
2. Barabanshchykova, L. I. (2020). Osnovy informatsiinoi kultury: teoretychni ta praktychni aspekty [Fundamentals of information culture: theoretical and practical aspects]. Kharkiv: Vydavnytstvo «Osvita». 180 s. [in Ukrainian]
3. Butkevych, Yu. M. (2018). Informatsiina kultura: intehratsiia znan i navychok [Information culture: integration of knowledge and skills]. Lviv: Vydavnytstvo «Nauka i osvita». 250 s. [in Ukrainian]
4. Verbytskyi, I. V. (2020). Osvitni tekhnolohii v rozvytku informatsiinoi kultury [Educational technologies in the development of information culture]. Kyiv: Akadempriodyka. 210 s. [in Ukrainian]
5. Livshyts, P. S., & Novykov, I. A. (2019). Tsyfrova hramotnist ta mediaosvita v konteksti informatsiinoi kultury [Digital literacy and media education in the context of information culture]. Dnipro: Vydavnychiy dim «Hlobus». 240 s. [in Ukrainian]
6. Markov, R. V. (2020). Rol mediaosvity u formuvanni informatsiinoi kultury [The role of media education in the formation of information culture]. Kyiv: Naukovo-doslidnyi instytut osvity. 220 s. [in Ukrainian]
7. Symonenko, T. O. (2018). Mediaosvita yak instrument borotby z dezinformatsiieiu [Media education as a tool for combating disinformation]. Cherkasy: Vydavnytstvo «Osvita Ukrainy». 180 s. [in Ukrainian]
8. Shevchenko, L. A. (2020). Tsyfrovyi rozryv i yoho vplyv na dostup do osvity [Digital divide and its impact on access to education]. Kharkiv: Vydavnychiy dim «Naukovi horizonty». 190 s. [in Ukrainian]
9. Shevchuk, O. I. (2021). Informatsiini tekhnolohii dlia zabezpechennia rivnosti mozhlyvostei u tsyfrovomu suspilstvi [Information technologies for ensuring equal opportunities in the digital society]. Kropyvnytskyi: Vydavnytstvo «Osvitnii ekspert». 160 s. [in Ukrainian]

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**РАЦУЛ Олександр** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

**Наукові інтереси:** інформаційна культура майбутніх фахівців спеціальної та соціальної освіти, історико-педагогічні проблеми громадянського виховання, теорія та методика роботи в дитячих і молодіжних організаціях України.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

**RATSUL Oleksandr** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Special Education of Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko.

**Scientific interests:** information culture of future specialists in special and social education, historical and pedagogical issues of civic education, theory and methodology of work in children's and youth organizations of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2026 р.

УДК 376:37.013

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-432-437

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

**ЧУБРЕЙ Олександра** –

доктор педагогічних наук, професор,  
 професор кафедри економічної географії  
 та екологічного менеджменту  
 Чернівецького національного університету  
 імені Юрія Федьковича  
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4276-1396>  
 e-mail: o.chubrey\_chnu@ukr.net